

KÁNYÁDI IRÉNE

1+1=? – Kultúrpuzzle

Ujvárossy László kiállítása a sepsiszentgyörgyi Magma Kortárs Művészeti Kiállítóterben (2015. május 20. – június 20.)

Művészet

A tárlat anyagát három fontos szempont határozta meg: a **hatalom és művész(et) viszonya**, az **emlékezet** problémája, amely mint művészi emlékezet tételeződik, valamint a **giccsreciklálás** kérdése és az ebből megszületett művek.

A kiállított munkákban nem a stílus vagy a technika válik meghatározóvá, hanem a motívumok, a perpetuálódó, újra meg újra felbukkanó dilemmák. A művészet spirálszerű mozgása által ismételtel visszaternek a gondolatok, életérzések, és a művész újra feldolgozva ezeket, visszatérve önmagába újraértékeli őket. A munkák kísérleti jellegét változatosságuk adja: különböző technikákkal készültek, amelyek az idő folyamán változtak. Éppen ezért kivitelezési szempontból nem beszélhetünk egységes anyagról, de ez a sokszínűség a művész érzékenységét, kíváncsiságát, dinamizmusát hangsúlyozza.

A fent említett szempontok közül a hatalom és a művészet viszonya elsődleges, hiszen a jelen társadalmi helyzetből adódóan ismét egy politikai témát érintő diskurzus került előtérbe Ujvárossy László munkásságában. Az identitás, az élettörténet mint folyamat ezekben a munkákban ismét új erővel tör fel. Ebbe a kategóriába illeszkednek be a Viktor Pivovarov *Szakralizátor* önarckép-parafrázisok, az *Éljen és virágozzék*, a *Silva Obscura* installáció stb. Mindhárom témakörben találhatunk régebbi és újabb munkákat. A régebbiek nagyrészt a kommunizmusellenes magatartásból születtek, de a jelenlegi helyzet függvényében a művész újraértékeli és újraérvényesíti őket. A régi és az új munkákat egyaránt az *értelem és értelmetlenség közötti kapcsolat* (a '89 előtti és a mostani társadalmi kontextus összekapcsolása) határozza meg. Az a viszony, amely a művészet, a művész és a szabadsága között van, és amely által a művész önironikusan kiemelheti, megmutathatja adott társadalmi helyzet abszurdumát.

KÁNYÁDI IRÉNE (1977, Sepsiszentgyörgy) filozófus, művészet-történész. A BBTE filozófia szakán végzett és szerzett doktori fokozatot, 2013 októberétől a PKE adjunktusa. Tanulmányai szaklapokban láttak napvilágot.

A kiállított munkák nagy részében hangsúlyos szerep jut az emlékezetnek és az *emlékekből nyert alkotási folyamat érdekességének és fontosságának*, amely visszatérése által többletfunkcióval gazdagodik. Ez a ráadás a saját élettörténet elmesélése és újramesélése. Egyfajta nietzschei örök visszatérés motívuma. Ugyancsak ehhez lehet kapcsolni a kulturális *emlékezet* jelentésértelmezését, az *eredetiség* problémáját, az *élmény-raktározás* minőségének és milyenségének a fontosságát. Így válik a munkák által az *emléktörténet élettörténetté*, ahol elsődleges szerepet kap a szubjektív rálátás, de ugyanakkor a *kollektív identitás*, az emlékek dinamikus volta is hangsúlyossá válik. Összekapcsolódnak bennük

A

Nobuyoshi Araki
Flower Paradise, 2013

Kehely, C-print,
30 x 40 cm, 2004

a szubjektív és kollektív, az egyedi és a közös. Ennek a kategóriának nagy részét a kultúrpuzzle jellegű munkák teszik ki, amelyeken elsősorban a kortárs művészekkel való párbeszéd dominál. Ezek főleg formai, kromatikai vagy érzelmi asszociációkból születtek, és interaktivitásuk által arra ösztönzik a tárlat látogatóit, hogy ők is részt vegyenek a provokációban. A kultúrpuzzle-ban megjelenített talált képek az emlékezet rendszeréből táplálkoznak, hiszen minden művészeti aktus egyben emlékezés is. Egyrészt előélete helyet követel magának a művészetben, másrészt a korábbi irányzatok konvencióira utal úgy, hogy megőrzi őket vagy szembefordul velük.

A művész olyan emlékeket használ, amelyek meghatározzák az alkotófolyamatot az élmények raktározásának a minősége, milyensége által. Ezekben a munkákban fontos szempont az is, hogy adott esetekben melyik memóriatípus válik dominánssá (gyerekkori, mágikus, mimetikus, traumatikus, kommunikatív, médiaemlékek, kulturális emlékezet stb.) Az emlékkonzervek nem a hagyományos esztétikai kategóriák létrehozására törekednek, világszemléletükben nincs ideológia: a lét alapvető problémáira – halálra, mulandóságra, halálfélelemre, traumákra stb. – utalnak. A művészi memória a kiállított munkákban egy belső, szubjektív rálátást, az emlékek dinamikus rendszerét tárja elénk. Múlt és jelen vagy akár jövő spirálmozgása: ez kapcsolja össze a kulturális emlékeket, a fényképgyűjteményt, a talált képeket, a művészettörténeti gyűjteményt. Fontos szerepet kap bennük a *művészi légyott elmélete*: a kitalálás helyett a *rátalálás* elsődleges, amely a maga módján ugyancsak egy visszatérési aktus.

Fényképgyűjteménye művészettörténeti adalék, mely a fentiek értelmében nyer jelentést. Témáiból a művészettörténet óriásai köszönnek vissza: Nobuyoshi Araki, John Baldessari, Christo, Erdély Miklós, Urs Fisher, Magritte, Alberto Burri, Antoni Tapies, Giuseppe Penone, Gerhard Richter stb. A képeken a rögzített nézőpontok helyett egy széttördelt dinamikájú médium szabadságát választotta: montázs + ready-made.

A *rendez-vous elmélet* kapcsán megemlíthetjük az eisensteini képletet ($1+1=3$), ahol két kép összerakásából egy harmadik jelentés születik. A művészi légyott által, a (meg)talált képek

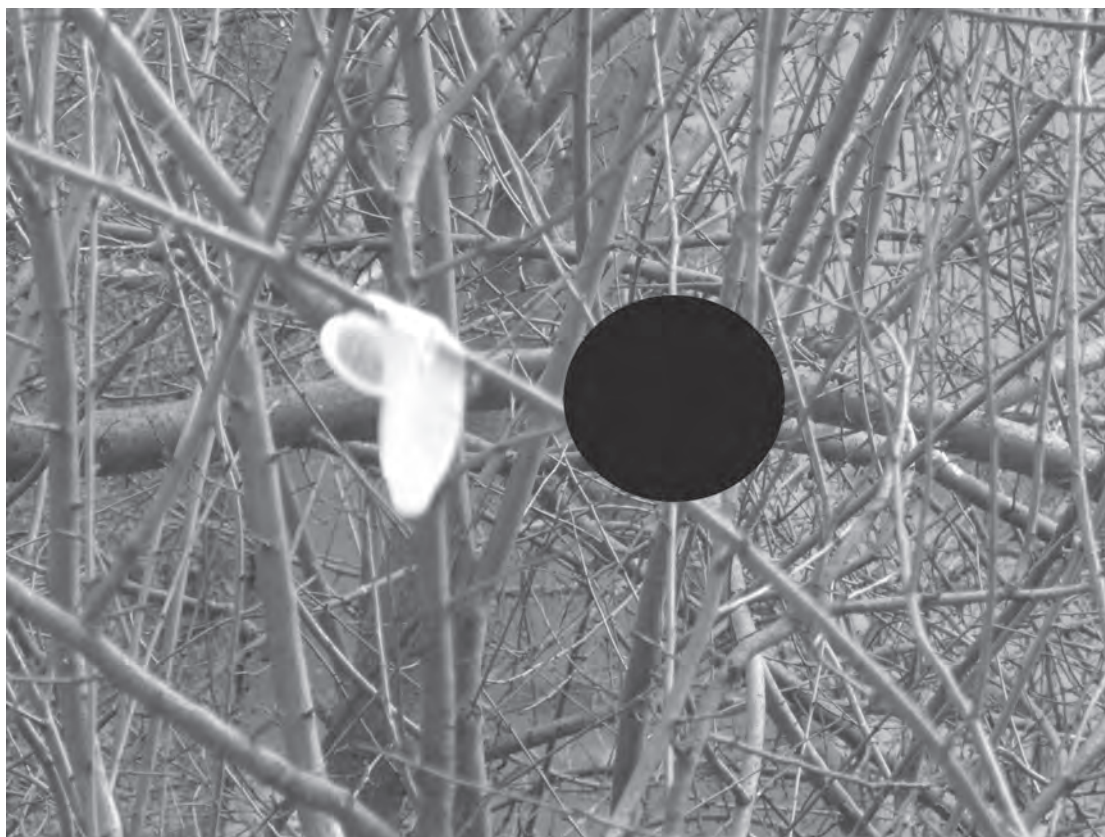
minden találkozásnál újra átértékelődhetnek, és ezzel a folyamatos újra-rátalálással jogosan rákérdezhetünk Eisensteint parafrázálva: $1+1=?$ Ez az összerakás nem a dolgok összegét, hanem egy új tartalom megjelenését eredményezi.

A termékenység hímzsminták a kisegítő iskola hatására születtek, ahol a művész kísérletezett a vizuális gyakorlatoknak az értelmi fogyatékosokra kifejtett hatásaival. A munkákat nézve rájövünk arra, hogy a vizuális gyógy mód segítségével felerősíthetők olyan funkciók, mint a mágikus, irracionális, kollektív emlékek. Fontos szemponttá válik bennük az életkultusz-kellékek gyökereinek a feltárása is.

A tárlat egy részét a *giccs* problémájával foglalkozó munkák teszik ki. Ujvárossy László szerint a giccsel való szembesülésünk háromféle lehet: *a)* giccset gyártunk mi magunk is, konceptuális körítéssel adagolva; *b)* megmártózunk benne és megpróbáljuk megérteni a lényegét; *c)* nem veszünk tudomást róla. Ő a *b)* variánst választotta. Munkáiban a giccs a valóságnak egy szimulációja, és mint ilyen, *ready-made*. Átaluk relativizálódik az egyéni és a korizálás, egyfajta cinikus viszony alakul ki a művész és a giccs között, rámutat a giccsek által létrehozott boldogság hamis életkultuszára (például *Éljen és virágozzék*). Ezek megjelenhetnek a családi kapcsolatok érzélgősséggé silányításában, a konzumtársadalom termékeinek a reklámjaiban,

B

John Baldessari
Body and Soul, 1989

Lakótelepi idill, *C-print*,
50 × 60 cm, 2013

a ludikusban (festmények vagy esküvői retusált képekben), a tárgyak, szuvenírek halmozásának az elvében. Ujvárossy László manipulátori magatartással közeledik a giccshoz. A ready-made-ek által a rátalálást szembeállítja a kitalálással. A véletlenül talált tárgyakat és szituációkat helyezi előtérbe, és a döntést előnyben részesíti mindenféle manualitással szemben. Ezeknek a kiválasztása mindig a vizuális közömbösségen és a jó vagy a rossz ízlés teljes hiányán alapult. Nem ő készíti a munkákat, hanem megrendeli őket, a talált giccset pedig adott kontextusba helyezi. Ráfest, szétszed, installál: egy új világot hoz létre.

Esztétikai kontextusban a giccs mindig negatívumként van (volt) kezelve. Ezeken a munkákon viszont az öntörténetesítés materializálódásának darabjait láthatjuk. Egy olyan öntörténetesítési folyamat darabjait, amely a világ

változására és a művészi magatartásra alapoz, a művész célja pedig állandóan életben tartani ezt a dinamizmust.

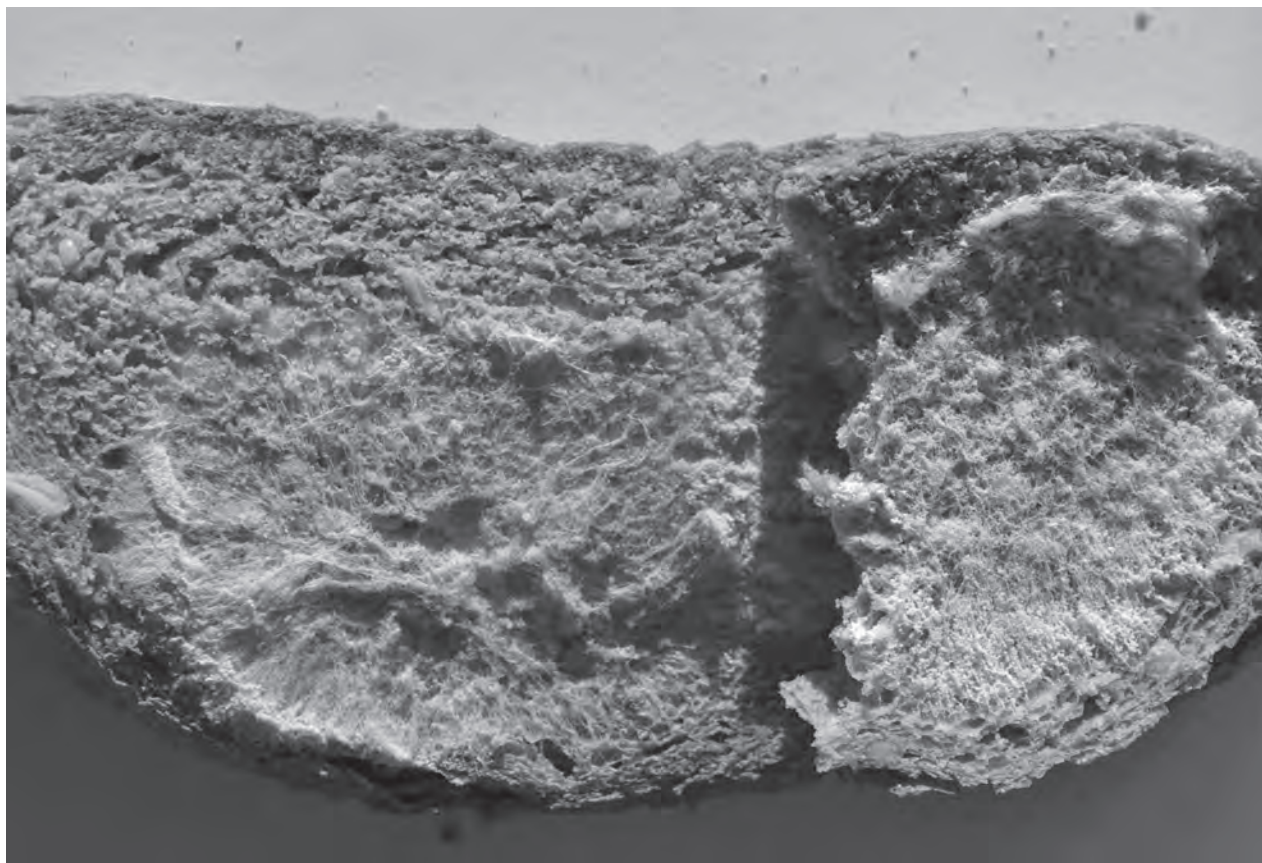
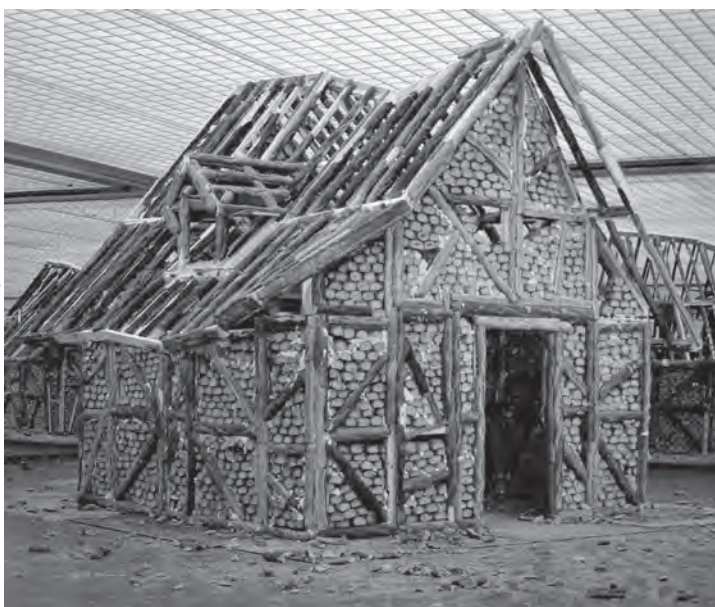
Végighaladva a termeken a művészet visszatérő energiáját mint spirálszerű mozgást láthatjuk, szemben a tudomány „linearitásával”. Ez a spirálmozgás az újra-átértékelés, újra-elmesélés mozgása, amely által összekapcsolódnak a régi és az új munkák, a különböző témák és technikák, így szerves egységet alkotva Ujvárossy László életművében.

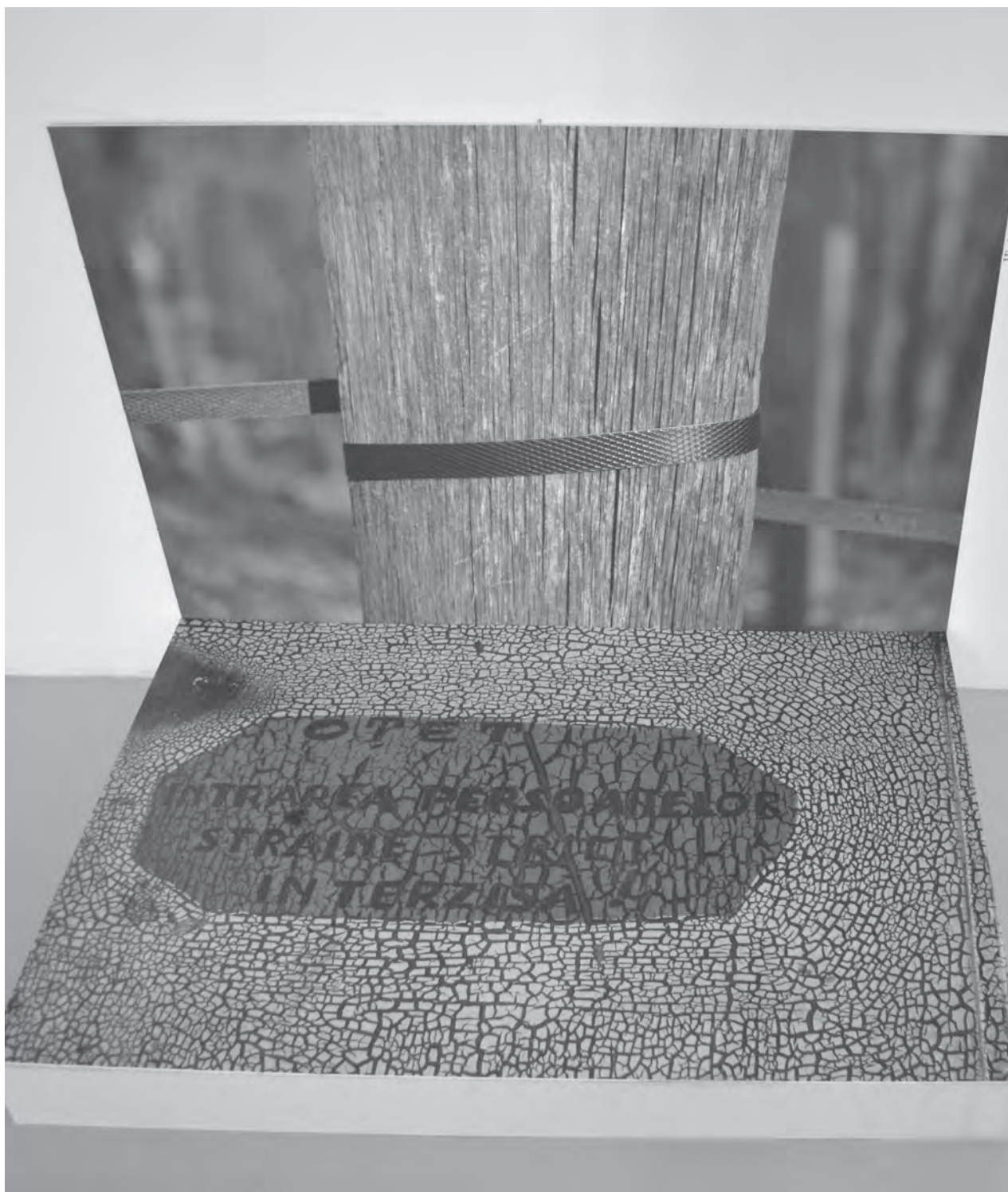
Talált csomagolás, *C-print*,
70 × 100 × 70 cm, 2014

F

Urs Fischer
Untitled (Bread house), 2006

Kenyértörés, C- print,
50 x 70 cm, 2014

Nagy Pál emlékére, *Ecet-Fa*, C-print,
70 × 100 × 70 cm, 2007

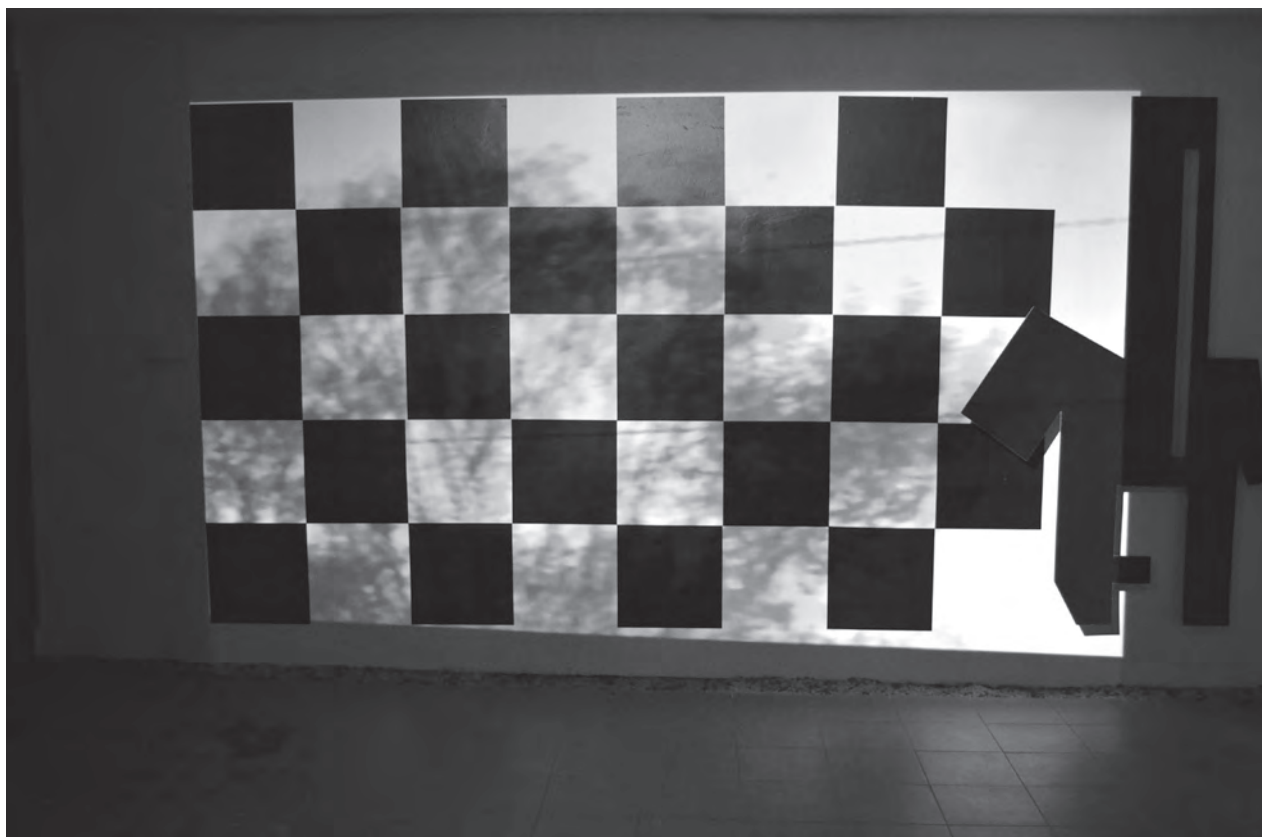
P

Giuseppe Penone
Ideas of Stone, 2004-2010

Kvázi szobor, C-print,
70 × 100 cm, 2014

Utazás, *installáció, fa, papír, videó,*
400 × 200 × 10 cm, 1992–2015

R

Utazási emlék, C-print,
70 × 100 cm , 2011

Kultúrpuzzle,
installáció, fa, C-print,
Magma Galéria,
Sepsiszentgyörgy, 2015

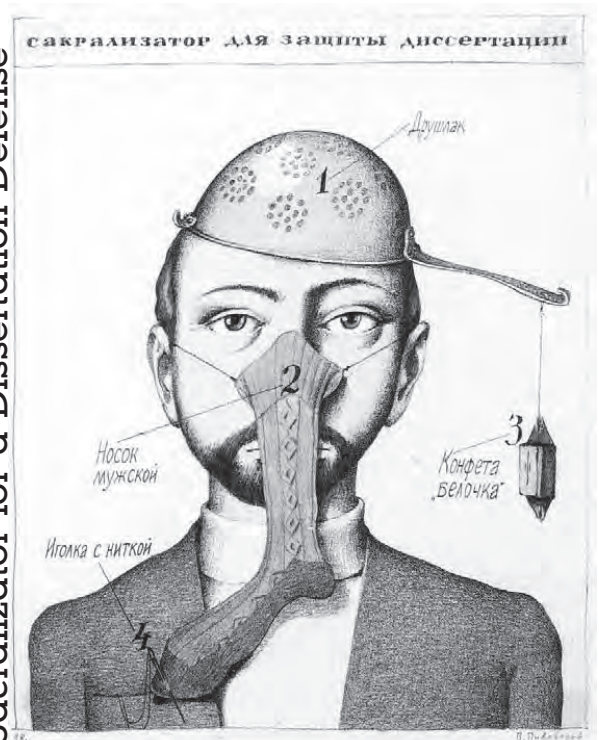
UJVÁROSSY LÁSZLÓ (1955, Ditró) Munkácsy-díjas vizuális művész. A Partiumi Keresztény Egyetem tervezőgrafika tanára, az egykori *Kelet-Nyugat*, majd a *Várad* grafikai tervezője. Kutatási területe a vizuális kommunikáció, ebben a témakörben hat könyve jelent meg.

Sakralizator, C-print,
egyenként 70 × 50 cm, 2013

P

Viktor Pivovarov Sacralizator for a Dissertation Defense

Olyan, mintha, Sakralizator,
C-print, 70 × 50 cm, 2013